

„A VÍZBEN, FELSÉG”

Guttman Arnold és két érettségire készülő iskolatársa azt latolgatták, lesz-e lehetőségük, az első újkori olimpián atlétikai számban, illetve úszásban indulniuk. Arnold jól úszott, a dunai matrózoktól ellesett „stílusban”, ami a mai gyorsúszás kéztempójának és a mellúszás lábtempójának kombinációjából állt. Akkoriban még medence nem lévén, a Dunában gyakorolt s szeme láttára épült az országház.

Magyar bajnoki címét Siófokon nyerte, majd jelentős anyagi segítséggel részt vehetett a Bécsben szervezett kontinens bajnokságon, hol másfél testhosszal megelőzte, az őt gúnyoló Eugén Wolf osztrák bajnokot. Sikeres érettségi vizsgája után jelentkezett a Műegyetem építőmérnöki szakára, ekkortól használja a Hajós Alfréd nevet.

Tandíjának biztosítására tanítványokat vállalt és szorgalmasan készült az olimpiára. Két nehéz feladatot kellett megoldania: édesanyjának bevallani, hogy tiltása ellenére (addig álnéven) sikereket ért el úszásban, valamint szigorú és a sportot léhaságnak tartó Ilosvay professzortól „szabadságot”, kérni.

Az olimpiai selejtezőn 100 és 500 méteren is győzött, így az 1000 méteres távot meg sem tartva, biztos lett, hogy úszásban ő képviseli Magyarországot. Az olimpiára összesen 7 versenyző utazott. Az úszás döntőjére, 13 résztvevővel, 1896. április 11-én, Athénben a Pireuszi tengeröbölben, 11 fokos, hullámozó vízben kerül sor. Többen, már fél távon feladták. Hajós, egyéni stílusával, 1:22,2 eredménnyel, megnyerte ezt a távot. (A második Otto Herschman osztrák versenyző lett 1:22.8 eredménnyel.)

Az ünnepélyes eredményhirdetés alkalmával a zenekar az osztrák himnuszt kezdte játszani, amit a várakozó magyarok leállítottak és hatan Hajós Alfréd olimpiai bajnok tiszteletére elénekelték a magyar himnuszt. A ceremónia elhúzódása miatt Hajós az 500 méteres távot kihagyni kényszerült.

Az 1200 méteres távra, a víz hőmérsékletére számítva, egész testét bekente faggyúval. A start utáni pillanatokban azt gondolta eltévedt, nem látta versenyző társait, aztán feltűnt a cél, a közönség éljenzése és tudta, megnyerte ezt a távot is. De annyira elfáradt, hogy a matrózok húzták ki a vízből. Eredménye. 18;22,2, a második Joanis Andrea (görög) ideje 21:03,4.

Az ezüst érem átadásakor (akkor aranyérmeket még nem adtak) az uralkodó németül megkérdezte: „Hol tanult meg ilyen jól úszni?” Zavarában, bár készült a kérdésre, „A vízben felség” válaszolta.

Két barátjával együtt, mindhárman éremmel térhettek haza.

Tanulmányainak szentelte idejét, szigorú professzora, miután kifaggatta, gratulált tanulmányi és sport eredményeihez. A sportot nem hagyta abba, bár az úszást, mivel edzésre nem volt ideje, igen. Rövid ideig atletizált eredményeket ért el síkfutásban, gátfutásban, diszkoszvetésben. Majd az akkor rohamosan terjedő új sport, a labdarúgás ragadta magával. 1897-ben játszott először a Budapesti Torna Club csapatában. Résztvevője volt a világ első nemzetközi rangadójának, a BTC - Viena Cricet and Football Club közti mérkőzésnek. 1906-

ban ő lett az első szövetségi kapitány. Megteremtette a modern sport újságírást, szerkesztője volt a „Sport Világ”-nak, az első magyar sportlapnak.

1899-ben megszerezte diplomáját, mint kezdő mérnök, Alpár Ignác, majd Lechner Ödön mellett dolgozhatott. Későbbi, önálló munkáin is visszaköszönnek a magyaros szecesszió stílusjegyei.

1906-ban házasságot kötött, ehhez az eseményhez többek között a következő táviratot kapták: „Boldogságodban igaz örömmel osztozunk: Krudy és felesége”.

Pályázataival rendszeresen első helyet ért el, a megvalósítást azonban másnak adták. Végre egyszerre két megbízást is elnyert, a Borsodi Megyei Takarékpénztár miskolci épületének és a Református Konvent budapesti székházának tervezési jogát. Ezek szecessziós díszei és merész műszaki megoldásai meghozták a debreceni Arany Bika Szálló áttervezését és kivitelezését. Hivatásának azonban a sport jelegű épületek tervezését tekintette. Pályázaton kívül lehetőséget kapott a Tungram sporttelep tervezésére és kivitelezésére. Az Újpesti Torna Egylet részére, a Megyeri úton a kor legmodernebb stadionját építette meg. Ezzel megnyerte a jogot, hogy építésként induljon, és ismét nyerjen az olimpián.

1929-ben kiírták a pályázatot a margitszigeti uszodára, gyerek kora óta foglalkoztatta ez a téma. Az első és a harmadik díjat is megnyerte. Az ünnepélyes átadáskor, 1930. december 7-én, az azt felavató kormányzó, Horthy Miklós, tévedésből, kormányfőtanácsosnak” említette. Néhány nap múlva megjelent a közlemény, ami igazolta ezt.

A 30-as években még tervezhetett néhány középületet, a győri uszodát, a pünkösdfürdői strandot. A zsidótörvények miatt állami megbízásokat már nem kaphatott. Ötszintes bérházat és a pasaréti Bauhaus-villát tervezte. Később már magán megrendeléshez sem juthatott, árja kollegái neve alatt, mint stróman tudott dolgozni. Végül a zsidóüldözés őt is elérte, menekülnie kellett. Levelet írt vitéz Halassy Olivér olimpiai bajnok vízilabdázó és úszóbajnoknak, aki ezt követően több sportolót rejtegetett.

A háború befejezését követően az új rendszer megkísérelte nevét és teljesítményét politikai célra felhasználni. Ő csak akkor vállalt nyilvános szereplést, ha az a magyar sport érdekeit szolgálta, így a magyar labdarúgás 50. születésnapján, 1947. május 4-én rendezett Magyarország - Ausztria mérkőzésen ő végezte a kezdőrúgást.

Magántervezőként keze alól került ki a hajdúszoboszlói gyógyfürdő terve. Irodája bezárása után a Magasépítő Irodához került, ahol a Vajdahunyad vár és a Tözsdepalota újjáépítésén dolgozott. 72 évesen a Mezőgazdasági Tervező Iroda beosztott mérnöke lett, ahol még Sztahanovista oklevelet is kapott, utolsó épülete a kelenföldi művelődési ház volt. Ebben az évben írta meg memoár kötetét: „Így lettem olimpiai bajnok”. Könyve sikerét nem érthette meg. 77 éves korában hunyt el.

Ez a megemlékezés Hajós Alfréd születésének 150. évfordulója tiszteletére készült, elsősorban Nyáry Krisztián könyve „Merész magyarok” felhasználásával.

Tánczos Imre